

Alida Vračić, direktorica think-tank Populari Lisabonski sporazum usporava bezvizni režim BiH sa EU

Razgovarao: Faruk BORIC

• Za početak, da razjasnimo: Je li BiH ispunila sve uvjete iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima?

- Sigurno je u najmanju ruku na jako dobrom putu, ali će ekspertske grupe dati konačnu procjenu. Jedna grupa je već bila ovdje u decembru, druge dvije dolaze u februaru, što znači da ćemo uskoro moći znati vrlo precizno gdje BiH stoji.

Po mom mišljenju, jedino preostalo pitanje je da li je BiH sve uslove ispunila ili ima li još neki uslov koji treba ispuniti. Ako je to slučaj, onda se nadam da će Evropska komisija dati prijedlog kako je to uradila prošle godine Srbiji i Crnoj Gori: da se vizni režim ukine uvjetno, s tim da se do konačne odluke koje će donijeti zemlje članice EU - tih zadnjih nekoliko uslova ispune.

Spori mehanizmi

• Populari i ESI su u jesen, nakon "hladnog tuša iz Bruxellesa", objavili uporednu analizu po kojoj je BiH bolje stajala glede ispunjavanja uvjeta za liberalizaciju nego što su to bili Crna Gora, Srbija i Makedonija u momentu kada su dobili zeleno svjetlo za bijeli Schengen.

- Problem je što institucije EU imaju prilično spore mehanizme. Prošle godine, u maju, desio se proces koji je uključivao i ocjenu progressa u svakoj zemlji. Zatim je u julu, Komisija napisala svoj prijedlog, za zemlje kojima treba dati bezvizni režim. A, onda su u novembru, Evropski parlament i zemlje članice, donijele odluku, prihvaćajući prijedlog Komisije.

U maju 2009. BiH, jednostavno, nije bila spremna. A, Komi-

sija, s druge strane - kada smo rekli da je BiH napravila veliki iskorak između maja i septembra - nije bila spremna napraviti još jedan posjet za procjenu spremnosti. Prva slijedeća ekspertska grupa došla je u decembru i sada imamo dvije u februaru. Tada proces počinje ponovo.

• U pripremi za ovaj razgovor, kazali ste da postoje brojna nerazumijevanja u javnosti kada je u pitanju ova problematika. Na šta ste konkretno mislili?

- Prije svega sam mislila na spekulacije o vremenskom okviru za dobijanje bezviznog režima i trajanju procedura. Nova pravila koja je donio Lisabonski sporazum podrazumijevaju nešto složeniju proceduru, koja isto tako iziskuje i više vremena. Proces donošenja

BiH i Albanija moraju ukalkulirati dodatni period za provođenje zakonodavnog procesa od Evropske komisije od trenutka kada ona odluči da su ispunjeni svi uslovi za bezvizno putovanje. Sada, za razliku od ranije, imamo tri tijela koja odlučuju o ovom pitanju

odluka za liberalizaciju viznog režima će se nakon stupanja na snagu Lisabonskog ugovora donekle razlikovati u poređenju s procedurom koja je bila na snazi kada su Srbija, Crna Gora i Makedonija prolazile kroz proces vizne liberalizacije. Zato BiH i Albanija moraju ukalkulirati dodatni period za provođenje zakonodavnog procesa od Evropske komisije od trenutka kada ona odluči da su ispunjeni svi uslovi za bezvizno putovanje. Sada za razliku od ranije, imamo tri tijela koja odlučuju o ovom pitanju. Osim Komisije, tu su Vijeće i Evropski parlament. U pravilu, Parlament prvi razmatra prijedlog dostavljen od Komisije i zatim isti zajedno s prijedlozima o izmjenama i dopunama sročeni od Parlamenta prosljeđuje Vijeću. Ako Vijeće odobri ovaj tekst, prijedlog se usvaja na prvom čitanju. Ako ga Vijeće ne odobri, tada prijedlog ide na drugo čitanje, opet istim redoslijedom. Ako se ova dva tijela ne mogu usaglasiti, formira se odbor za usklađivanje s predstavnicima iz redova Parlamenta, Vijeća i komisije koji zatim pokušavaju da dođu do teksta koji je uzajamno prihvatljiv. Ako uspiju, tada se tekst šalje Vijeću i Parlamentu na dodatno glasanje. Ako ova dva tijela usvoje tekst, tada isti biva usvojen.

U slučaju da jedno od ova dva tijela odbije tekst, tada se prijedlog povlači (što se vrlo rijetko dešava).

Prijedlozi trebaju biti prevedeni na 23 službena jezika Unije, što može trajati dugo. Međutim, sve dok postoje prijevodi na tri službena jezika: njemački, engleski, francuski, Komisija ih može usvojiti,

dajući im službeni status. Sve ove procedure traju duže nego prvobitno, ali Evropska komisija u svakom slučaju treba imati u vidu da je BiH ispunila uvjete i da u slučaju kada Parlament može, treba ubrzati procedure da bismo se što prije našli na "bijeloj listi".

Nerealna mogućnost

• Mimo, očigledno dobrog puta na ispunjavanju uvjeta za liberalizaciju viznog režima, vlasti BiH nisu učinile skoro pa ništa od preuzetih obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Postoji li mogućnost da SAA bude suspendiran? Postoje li uopće mehanizmi pošto se to još nikada nije desilo?

- Kao što ste i sami rekli, nikad ranije takvo nešto se nije desilo i ja ne mislim da je to realna mogućnost. U svakom slučaju, proces ratifikacije SAA nije okončan (svaka zemlja članica treba ratificirati sporazum pojedinačno), tako da SAA još nije na snazi.

Što se može desiti, iako to nije vjerovatno, jeste da neke od zemalja odlože ratifikaciju, jer nisu sretno sa odvijanjem procesa i reformi u BiH. Na primjer, Hrvatskoj je SAA ratificiran također kasnije, jer je Velika Britanija zajedno sa nekim drugim zemljama, odlagala to pitanje zbog saradnje sa ICTY.

U najgorem slučaju, EU može suspendirati neke stavke, recimo pomoć koja je predviđena u Sporazumu, ali ne i čitav Sporazum. SAA nameće mnogo napora koje BiH treba uložiti, a u smislu reformi koje očekuje EU i oni će se sigurno toga i držati.

Promjene Ustava neophodne

• Brojni su oni koji smatraju da BiH, sa ovakvim ustavnim uređenjem i bez provedenih ustavnih reformi, ne može ispunjavati evropske standarde, što možebitno članstvo u Evropskoj uniji odgađa do beskonačnosti. Evropska komisija je u svome izvještaju to, također, krajem prošle godine naglasila. Šta je potrebno učiniti da bi BiH barem dobila okvirni sistem za evropski put. I, pitanje za milion eura: Kako?

- I Vijeće EU, koje sačinjavaju zemlje članice i Evropska komisija su prilično jasne, da BiH ne može ni aplicirati za članstvo u EU sve dok postoji OHR. Sve ostale zemlje u regionu su aplicirale za članstvo u EU i BiH je jedina sa izuzetkom Kosova, koja to nije učinila. Prvi korak prema članstvu je svakako zatvaranje OHR-a, zatim aplikacija za članstvo i samim tim ispunjavanje poznatih uslova.

Jednom kad apliciramo, Komisija nam šalje upitnik sa hiljadama pitanja povezanih sa našim političkim, pravnim i ekonomskim sistemom. Ovisno o našim odgovorima, Komisija će ocijeniti našu spremnost za članstvo u EU i šta još treba uraditi.

Najvažnije za BiH u ovom trenutku je doći do ovog stadija. I tada će biti kristalno jasno koje su to ustavne reforme koje treba provesti da bismo bili dio EU. Svima je jasno da su ustavne promjene neophodne, ali u ovom trenutku, to pitanje je toliko ispolitizirano i velike su razlike u stavovima (neki smatraju da su u pitanju male izmjene, npr. omogućiti ostalima da budu u Predsjedništvu, drugi spominju entitetsko glasanje itd). Kada Komisija pažljivo pogleda i odluči kakve su izmjene neophodne, i mi ćemo imati jasniju sliku šta nam je mijenjati.

TAKOREĆI POTRAŽIVANJA...

Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH (ID-DEEA) je od 15. oktobra prošle godine do danas odstampala 60.447 biometrijskih pasoaša na osnovu zahtjeva koje su građani podnijeli u nadležnim MUP-ovima i diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH. U kantonalnim MUP-ovima, MUP-u RS-a, Javnom registru distrikta Brčko, te DKP mreži dosad je podneseno 65.945 zahtjeva za izdavanje ovih pasoaša.